

چکیده آمار تجارت خارجی بخش کشاورزی و صنایع غذایی

در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷

و مقایسه آن با مدت مشابه سال های قبل

این گزارش با پردازش و تحلیل اطلاعات بخش کشاورزی و صنایع غذایی داده های آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه و برای اطلاع رسانی به فعالان اقتصادی و پژوهشگران ارائه می گردد. اطلاعات ده ماه اول سال جاری با داده های مدت مشابه شش سال گذشته (سالهای ۹۰ الی ۹۶) مقایسه شده است و در آن واردات محصولات اساسی کشاورزی و صنایع غذایی، صادرات محصولات عمده کشاورزی و صنایع غذایی و تراز تجاری ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷ و مدت مشابه سال های قبل نیز قید گردیده است.

❖ صادرات:

در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷، مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ۵۷۰۴ هزار تن و به ارزش ۵۴۶۵ میلیون دلار می باشد که از نظر وزن ۶ درصد و از نظر ارزش ۱۵ درصد کل صادرات کالاهای غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده است. ارزش صادرات ده ماهه نخست سال ۹۷ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱,۱ درصد کاهش داشته و در مقایسه با متوسط سالهای برنامه پنجم ۱۲,۴ درصد افزایش دارد.

اقلام عمده صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی شامل انواع میوه های درختی به ارزش ۱۲۰۶ میلیون دلار با سهم ۲۲ درصد، انواع سبزیجات و محصولات جالیزی^۱ به ارزش ۱۰۲۷ میلیون دلار با سهم ۱۹ درصد، شیر و فرآورده های آن به ارزش ۵۱۱ میلیون دلار با سهم ۹,۴ درصد، زعفران ۲۹۴ میلیون دلار با سهم ۵,۴ درصد و ماهی و میگو به ارزش ۲۷۷ میلیون دلار با سهم ۵,۱ درصد از کل ارزش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده است. بیشترین مقصد صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی (از نظر ارزش) به کشور های عراق، افغانستان، امارات متحده عربی، پاکستان، فدراسیون روسیه، ترکیه، ویتنام، ترکمنستان و آلمان صورت گرفته که به ترتیب ۳۹,۲، ۱۲، ۷,۱، ۶,۶، ۳,۱، ۲,۳، ۲,۳، ۲,۲ و ۲ درصد می باشد که در مجموع حدود ۷۷ درصد کل

^۱ شامل: سیب زمینی، پیاز و موسیر، گوجه فرنگی، انواع کاهو، کلم و سایر سبزیجات تازه و یا خشک کرده و همچنین هندوانه، خیار و خربزه می باشد.

ارزش صادرات بخش کشاورزی کشورمان را بخود اختصاص داده اند (جدول ۱). متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۹۳۲ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیر نفتی کشور (۳۸۳ دلار) ۱۴۳ درصد بیشتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در ده ماهه نخست سال ۹۷، ۵۴۰۸۹ ریال و متوسط کل صادرات غیر نفتی کشور ۵۱۹۷۷ ریال بوده است.

جدول ۱- سهم کشورهای عمده از صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷

کشور	عراق	افغانستان	امارات متحده عربی	پاکستان	فدراسیون روسیه	ترکیه	ویتنام	ترکمنستان	آلمان
سهم (%)	۳۹,۲	۱۲	۷,۱	۶,۶	۳,۱	۲,۳	۲,۳	۲,۲	۲

❖ واردات:

مقدار واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در ده ماهه نخست سال ۹۷، ۱۵۹۱۵ هزار تن با ارزش ۸۳۵۱ میلیون دلار بوده که به ترتیب از نظر وزن ۶۱,۲ درصد و از نظر ارزش ۲۳,۴ درصد کل واردات کشور را شامل می شود. ارزش واردات در این مدت ۴,۶ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل و در مجموع نیز ۱۲,۶ درصد کمتر از میانگین سالهای برنامه پنجم توسعه بوده است.

اقدام عمده وارداتی محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در ده ماهه نخست سال ۹۷، شامل ذرت به ارزش ۱۶۳۹ میلیون دلار با سهم ۱۹,۶ درصد، برنج به ارزش ۱۱۰۸ میلیون دلار با سهم ۱۳,۳ درصد، دانه سویا به ارزش ۹۷۵ میلیون دلار با سهم ۱۱,۷ درصد، روغن نباتی به ارزش ۷۸۶ میلیون دلار با سهم ۹,۴ درصد، گوشت قرمز به ارزش ۶۲۵ میلیون دلار با سهم ۷,۵ درصد، کنجاله دانه های روغنی به ارزش ۵۰۶ میلیون دلار با سهم ۶,۱ درصد، جو به ارزش ۴۷۹ میلیون دلار با سهم ۵,۷ درصد و انواع میوه به ارزش ۳۳۴ میلیون دلار با سهم ۴ درصد از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده که در مجموع حدود ۷۷,۳ درصد ارزش واردات بخش کشاورزی را شامل می شوند. متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی بخش کشاورزی در ده ماهه نخست سال جاری، ۵۲۵ دلار می باشد، که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی کل کشور (۱۳۷۲ دلار) حدود ۶۲ درصد کمتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی وارداتی ۴۱۸۲۵ ریال و متوسط واردات کشور ۴۱۵۸۷ ریال بوده است.

کشورهای عمده طرف معامله از نظر ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از آنها به ترتیب شامل امارات متحده عربی ۸۲۷، هند ۷۹۷، سوئیس ۶۷۷، سنگاپور ۶۲۷، هلند ۵۸۱، فدراسیون روسیه ۴۳۷، ترکیه ۴۲۷، انگلستان ۳۵۰، برزیل ۳۲۳، پاکستان ۲۱۹ و آلمان ۲۰۸ میلیون دلار بوده که سهم هر یک از کشورهای فوق الذکر از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی به ترتیب ۹،۹، ۹،۵، ۸،۱، ۹،۵، ۹،۹، ۷،۵، ۷، ۵،۲، ۵،۱، ۴،۲، ۳،۹، ۲،۶ و ۲،۵ درصد بوده که در مجموع ۶۵،۵ درصد کل ارزش واردات کشورمان را به خود اختصاص داده اند (جدول ۲).

جدول ۲- سهم کشورهای عمده از واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷

کشور	امارات متحده عربی	هند	سوئیس	سنگاپور	هلند	فدراسیون روسیه
سهم (%)	۹،۹	۹،۵	۸،۱	۷،۵	۷	۵،۲
کشور	ترکیه	انگلستان	برزیل	پاکستان	آلمان	
سهم (%)	۵،۱	۴،۲	۳،۹	۲،۶	۲،۵	

❖ تراز تجاری:

تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷، ۲۸۸۶- میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۰،۵ درصد بهبود یافته است (ارزش صادرات ۱،۱ درصد و ارزش واردات ۴،۶ درصد کاهش داشته است) کسری تراز تجاری ده ماهه نخست سال ۹۷ نسبت به میانگین سالهای برنامه پنجم (۴۶۹۰- میلیون دلار)، ۳۸،۵ درصد بهبود داشته است.

جدول ۳- تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷ و مقایسه آن با مدت مشابه

سالهای ۹۰الی ۹۶

شرح	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷
مقدار صادرات	هزار تن	۲۸۸۹	۳۶۰۰	۳۳۰۹	۴۵۲۵	۴۰۴۹	۵۱۰۷	۴۹۲۵	۵۷۰۴
مقدار واردات	هزار تن	۱۰۵۳۱	۱۷۷۵۴	۱۳۹۱۴	۱۸۶۸۰	۱۴۹۹۹	۱۴۴۵۳	۱۵۶۳۴	۱۵۹۱۵
تراز وزنی	هزار تن	-۷۶۴۲	-۱۴۱۵۴	-۱۰۶۰۵	-۱۴۱۵۴	-۱۰۹۵۰	-۹۳۴۶	-۱۰۷۰۹	-۱۰۲۱۱
ارزش صادرات	میلیون دلار	۴۳۸۸	۵۱۰۰	۴۲۳۶	۵۶۴۰	۴۹۵۳	۵۲۰۶	۵۵۲۶	۵۴۶۵
ارزش واردات	میلیون دلار	۸۱۳۴	۱۱۳۱۸	۱۰۴۸۷	۱۰۳۰۶	۷۵۲۱	۷۳۷۶	۸۷۵۰	۸۳۵۱
تراز تجاری	میلیون دلار	-۳۷۴۶	-۶۲۱۸	-۶۲۵۱	-۴۶۶۶	-۲۵۶۷	-۲۱۷۰	-۳۲۲۵	-۲۸۸۶

❖ نهاده های کشاورزی

• آفتکش ها

در ده ماه نخست سال ۱۳۹۷، جمعا ۱۰۱۰۸ تن آفتکش بصورت آماده مصرف و ۸۵۴۱ تن بصورت تکنیکال وارد کشور گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، آفتکش های آماده مصرف ۲۲,۵ درصد کاهش و تکنیکال ها ۲۱,۲ درصد کاهش نشان میدهد. در مجموع با تبدیل آفتکش های تکنیکال به آماده مصرف (با اعمال ضریب تبدیل ۲,۵) میتوان نتیجه گرفت که در ده ماهه نخست سال ۹۷ مقدار واردات آفتکش ها نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۱,۶ درصد کاهش دارد و در این رابطه سهم کاهشی قارچ کش ها ۳۳,۲ درصد و حشره کش ها ۱۸,۵ درصد و علف کش ها ۲۲,۵ درصد بوده است.

جمع کل ارزش آفتکش های وارداتی در ده ماهه نخست سال ۹۷، ۱۴۹ میلیون دلار می باشد که حدود ۹,۲ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل است.

در ده ماه نخست سال ۱۳۹۷ مقدار ۱۷۸۱ تن آفتکش آماده مصرف و ۷۷۶ تن آفتکش تکنیکال جمعا با ارزش ۵۸۹۶ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار به ترتیب ۴,۸ و ۳۶۵ درصد افزایش و از نظر ارزش ۱,۸ درصد کاهش دارد.

• کودها

کل واردات کودها در ده ماه نخست سال ۱۳۹۷، ۳۱۸ هزار تن با ارزش ۱۶۷ میلیون دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی ۳۴,۷ درصد و از نظر ارزش ۲۸ درصد کاهش نشان می دهد. در بین انواع کود های وارداتی به ترتیب کودهای میکرو ۶۴ درصد، کودهای ازته حدود ۱۸ درصد، فسفره ۶۳ درصد و پتاسه ۳۲ درصد و NPK ۲۳ درصد از نظر مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داشته اند.

در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷ مقدار ۳۲۱۱ هزار تن کود با ارزش ۷۷۷ میلیون دلار صادر گردیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۳,۱ و ۱۹ درصد افزایش داشته است. ضمنا حدود ۹۹ درصد مقدار کودهای صادراتی کود اوره بوده است.

• بذر

در مجموع کل واردات بذر و سایر اندام های تکثیر شونده گیاهی در ده ماه نخست سال ۱۳۹۷، ۵۸۱۸ تن با ارزش ۹۵ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی حدود ۴۹ درصد و از نظر ارزش ۲۶,۵ درصد کاهش نشان میدهد از بین بذور مهم مقدار واردات بذر سبزیجات با کاهش ۷۱ درصدی و بذر ذرت

با کاهش ۳۳ درصدی روبرو بوده است. لیکن بذر چغندر قند و بذر سیب زمینی به ترتیب ۱۹,۵ درصد و ۳۵,۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته اند.

در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۷ جمعا مقدار ۶۷۱۳ تن بذر و سایر اندامهای تکثیر شونده گیاهی با ارزش ۲۲۴۳۵ هزار دلار صادر گردیده که بخش اعظم آن مربوط به سایر اندامهای تکثیر شونده می باشد. این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار ۷ درصد و از نظر ارزش ۴۳ درصد افزایش نشان میدهد.

• ماشین آلات و ادوات کشاورزی

در ده ماهه اول سال ۱۳۹۷، مقادیر ادوات کاشت و داشت، کمباین ها و دستگاه های برداشت و تراکتورهای کشاورزی جمعا به مقدار ۹۷۳۲ تن با ارزش ۵۵۴۷۸ هزار دلار وارد کشور شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۵۶ درصد و ۵۱ درصد کاهش نشان میدهد. در این بین ادوات کاشت و داشت با ۵۴ درصد، کمباین ها و دستگاه های برداشت با ۲۶ درصد و تراکتورهای کشاورزی با ۶۲ درصد کاهش روبرو بوده است. در ده ماهه اول سال ۹۷ جمعا ۹۷۴۲ تن ماشین آلات و ادوات کشاورزی با ارزش ۲۸۹۵۵ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، از نظر وزن ۵۲ درصد و از نظر ارزش ۲۰ درصد افزایش داشته است و این افزایش غالبا مربوط به ادوات کاشت، داشت و سپس تراکتور های کشاورزی بوده است.

❖ میزان بارندگی:

طی چهار ماه گذشته از سال آبی ۹۸-۱۳۹۷ میزان بارندگی ۱۲۷,۳ میلیمتر بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۲۲۲ درصد افزایش و در مقایسه با بلند مدت (۵۰ ساله) نیز ۳۰ درصد افزایش داشته است.

تهیه شده در گروه کشاورزی

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب